

**RIIGIKOGU KULTUURIKOMISJON * KULTUURIMINISTEERIUM
RINGHÄÄLINGUNÕUKOGU
EESTI TELEVISIOON * EESTI RAADIO
ESITAVAD ALGMATERJALI DISKUSSIOONIKS**

AVALIKU RINGHÄÄLINGU TULEVIK EESTIS

**12 + 1 PÕHIKÜSIMUST, TEESE JA FAKTE DISKUSSIOONIKS
AVALIK-ÕIGUSLIKUST RINGHÄÄLINGUST**

TEKSTI AUTOR HAGI ŠEIN

TALLINN 1996

AVALIKU RINGHÄÄLINGU TULEVIK EESTIS

95% Eesti elanikest kasutab iga päev televiisorit ja raadiot, et saada osa poliitika-, kultuuri- ja ühiskondlikust elust, olla informeeritud ja lahetada meelt. Ringhäälinguajaamade, tele- ja raadio-, eetri-, kaabel- ja satelliitprogrammide arv kasvab kiiresti, auditooriumi valikuvõimalused avarduvad. Digitaalse infotehnoloogia areng suurendab võimalusi veelgi. Tehniline areng ja kanalite arvu kasv peaks kaasa tooma tele- ja raadioprogrammide mitmekesisuse ja kvaliteedi tõusu rahvuslikus ringhäälingus. Uues meediakeskkonnas peab arenema eestikeelne televisioon ja raadio, säilima ja kasvama originaalloomingu maht ja tõusma tase.

Eesti ringhäälingupoliitikat tuleb täiustada. Tee me ettepaneku täpsustada avalikus diskussioonis Eesti ringhäälingu tulevikumudelit, avaliku ja komertsringhäälingu arengusuunda.

Avaliku ringhäälingu põhiküsimus on selles, kas ja millises ulatuses on riik kohustatud tagama kõigile elanikele kättesaadava avaliku ringhäälinguteenuse, milles see kohustus täpsemalt seisneb, millistel tingimustel ja millistele subjektidele selle kohustuse täitmine pannakse, kuidas tagada ringhäälinguteenuse kõrge tase.

Ringhäälinguseaduse alusel kannavad Eestis avaliku ringhäälingu kohustusi Eesti Televisioon ja Eesti Raadio. Aastakümnete jooksul on ETV ja ER olnud lahutamatu osa Eesti kultuurist. ETV ja ER on arendanud eestikeelset ringhäälingut, selle professionaalset baasi ja kaadrit, loonud, vahendanud helis ja pildis riigi ja rahva elu ning säilitanud seda informatsiooni oma arhiivides.

Muutuvas ajas ei jää muutumatuks ka avalik ringhääling. Milline on avaliku ringhäälingu roll ja tulevik? Millised on avaliku teenuse põhjendatud eesmärgid uutes oludes? Kuidas arendada edasi neid eesmärke elluviivat elektroonilise meedia süsteemi? Kas see peaks sündima turusuhetes või nõuab see teatud põhimõtetest lähtuvat meediaregulatsiooni ja avalikkuse aktiivset kontrolli? Mis iseloomustab avalik-õiguslikku tele- ja raadioprogrammi? Kas avaliku teenuse osutamise kohustus peab olema pandud ainult ühele tele- ja ühele raadioorganisatsioonile? Kas selle kohustuse täitmisel peaks osalema üheaegselt nii avalik-õiguslikud

kui eraringhäälinguajaamad? Kas seda kohustust on vaja jagada ja kui jagada, siis kuidas seda teha? Kuidas peaks avalikku ringhäälingut finantseerima? Millist finantseerimismudelit kasutada, et avalik ringhääling saaks edukalt täita oma kohustusi, toota kvaliteetset programmi ja areneda ning seejuures oleks garanteeritud arenguruum ka eraringhäälingule? Kuidas tagada raha ratsionaalne ja efektiivne kasutamine ringhäälingus? Kuidas lahendada vastutuse küsimused avalikus ringhäälingus? Kuidas tagada tele- ja raadioprogrammide mitmekesisus, kõrge ajakirjanduslik ja teostuslik tase?

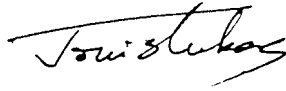
Neile küsimustele peaksid vastama poliitikud, meediaprofessionaalid, kultuuriinimesed, ühiskonnateadlased, vaatajad-kuulajad. Loodame, et avatud diskussioon avaliku ringhäälingu tuleviku üle toob esile uusi kaalukaid seisukohti ja arenguvariante, mida saab arvestada ringhäälingu täiustamisel.

Ringhäälingupoliitika väljatöötamisel peab arvesse võtma majandusprognoose ning riigi ja maksumaksjate võimet kanda avaliku teenuse finantsilist koormust. Tuleb toetuda avaliku ringhäälingusektori analüüsile maailmas, konkreetselt Euroopas, silmas tuleb pidada elektroonilise meedia tehnilise arengu vajadusi ja võimalusi. Eriti oluline on arvesse võtta asjaolusid, mis tulenevad Eesti kui väikese keele- ja kultuuripiirkonna arengutingimustest ja eesmärkidest. Need on olulised küsimused ka Euroopa kultuuripoliitika seisukohalt. Ringhäälingu arendamine ei tohi ohtu seada sõnavabaduse ja decentraliseerimise printsiipe, millele toetub moodne liberaalne meediapoliitika. Ootame konkreetseid ettepanekuid sammudeks, mida valitsus ja seadusandja peaksid astuma lühemas ja pikemas perspektiivis.

Käesolev dokument esitab koordinaatide süsteemi diskussiooniks avaliku ringhäälingu üle. Arvamustevahetus peaks tooma selgust avaliku ringhäälingu põhiküsimustesse, avaliku ringhäälinguteenuse põhimõtetes, Eesti ringhäälingupoliitikasse sajandi lõpuaastatel ja 21. sajandi alguses. Konsensuslik seisukoht võimaldaks argumenteeritult muuta ja täiendada ringhäälinguseadust. Riigikogu kultuurikomisjon, Kultuuriministerium, ja ringhäälingunõukogu loodavad, et

vaatajad ja kuulajad, ringhäälinguga seotud organisatsioonid, teadusasutused, erakonnad, loomeliidud ja -ühendused, poliitiline, majandus- ja kultuuriavalikkus võtab osa arvamuste avaldamisest Eesti ringhäälingupoliitika üle. Oleme tänulikud kõigi

vastuste, kommentaaride, ideede ja kontseptuaalsete seisukohtade eest, mis väljendavad teie seisukohta kas kogu esitatava aine või selle üksikküsimuste kohta. Avaldame lootust, et arutus osaleb lai avalikkus.

Tõnis Lukas
Riigikogu kultuurikomisjoni esimees

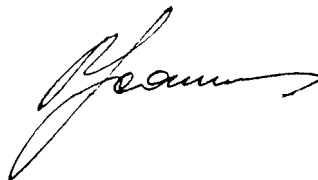
Jaak Allik
kultuuriminister

Rein Veidemann
Ringhäälingunõukogu esimees

Hagi Šein
ETV peadirektor

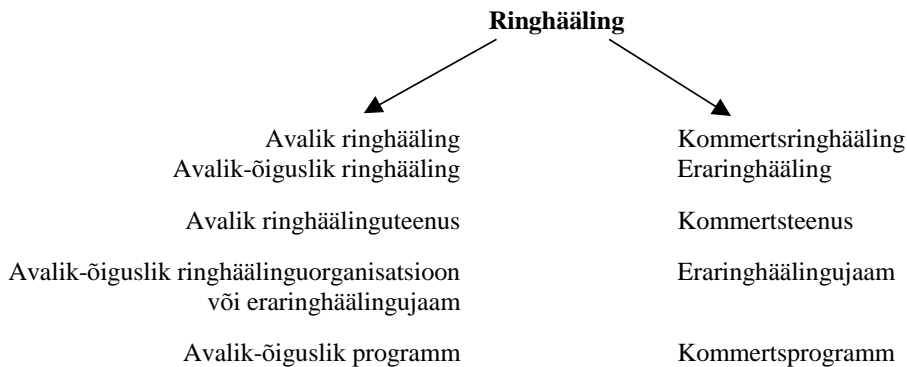

Peeter Sookruus
ER peadirektor

4. märtsil 1996

AUTORILT

Märkus mõistete kasutamise kohta

Terminoloogiast

Terminite “**public broadcasting**” või “**public service broadcasting**” mõistemahu edasiandmiseks eesti keeles on seni kasutatud mitmeid vasteid — avalik ringhääling, avalik-õiguslik ringhääling, ühiskondlik ringhääling, rahvaringhääling. Järgnevas esituses olen kasutanud mõisteid “**avalik**” ja “**avalik-õiguslik**” enamasti samatähenduslikena, teatud erisust siiski silmas pidades.

- Terminit “**avalik**” kasutan seoses ringhäälingu kui massiteabelevi institutsionaalsesse struktuuri kuuluva meediavormiga (“**avalik ringhääling**”), samuti ühiskondlikus sektoris loodava ringhäälinguteenuse — audiovisuaalse teabe loomise, hankimise ja edastamisega seotud sotsiaalkultuurilise tegevuse tähistamiseks (“**avalik ringhäälinguteenus**”).
- Terminit “**avalik-õiguslik**” kasutan teatud tüüpi ringhäälinguorganisatsiooni (“**avalik-õiguslik ringhäälinguorganisatsioon**”), juriidilise isiku (“**avalik-õiguslik juriidiline isik**”), omandivormi (“**avalik-õiguslik omand**”) või teatud omadustega tele- või raadioprogrammi (“**avalik-õiguslik tele- või raadioprogramm**”) tähistamiseks.
- Terminit “**kommertsringhääling**” kasutan avaliku ringhäälingu kõrval massiteabelevi institutsionaalsesse struktuuri kuuluva teise meediavormi tähistamiseks. Samatähenduslikuna on tekstis kasutusel ka termin “**eraringhääling**”.

Ringhäälinguorganisatsioonide tüübid

Valitusorganisatsioon — tele- või raadioorganisatsioon, kelle tegevust korraldab täitevvõim.

Avalik-õiguslik organisatsioon — seadusega moodustatud avalik-õiguslik või eraõiguslik juriidiline isik, kes on kohustatud osutama (enamasti rahvusliku tasandi ja tähtsusega) avalikku teenust kindlaksmääratud auditooriumile. Avalik teenuse osutamine tähendab kohustust luua ja edastada mitmekesist ja tasakaalustatud programmi kõigile elanikkonna gruppidele, sealhulgas õiglast osa eri- ja vähemusgruppidele, sõltumata sellest, milline on vähemuse osa teenuse eest tasumisel, samuti täielikku toimetuskontrolli omatoodangu ja tellitud programmi üle, mis peab moodustama olulise osa edastatavast programmist.

Kommertsorganisatsioon — tele- või raadioorganisatsioon, millel puudub avaliku teenuse osutamise kohustus ning mis jagab (võib jagada) kasumit omanike vahel.

Avaliku ringhäälinguteenuse ideed tuleb hästi tundma õppida. See on üks euroopaliku demokraatia põhimõistetest. Avaliku ringhäälingu käsitlemisel on olulisim määratleda riigi vastutuse ulatus objektiivse informatsiooni leviku eest ühiskonnas. Järgnevat teksti koostades olen taotlenud eesmärki anda arutelule avaliku ringhäälingu tuleviku üle põhjalik ja õiglane lähtekeht.